

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาลักษณะผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยครู วิชาเอกพลศึกษาและ เพื่อเปรียบเทียบลักษณะผู้นำระหว่างนักศึกษาชายกับหญิง ในวิทยาลัยครูแต่ละแห่ง และรวมในทุกวิทยาลัยครู โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำที่ห้องพรรณ อยู่ประเสริฐ ดัดแปลงเป็นภาษาไทยมาจากต้นฉบับของรัสเซล เอ็น คาสเซล (Russel N. Cassel) และเอ็ดเวิร์ด เจ สเตนนิค (Edward J. Stanick) ได้นำมาใช้ในการวิจัยเมื่อปี 2511 แบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำฉบับนี้ใช้ประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำจากการตัดสินใจ โดยสร้างสถานการณ์สมมุติขึ้น ให้บุคคลเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าเขาอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว เขาจะตัดสินใจเลือกกระทำวิธีใดเพื่อที่จะทำให้เขามีอิทธิพลมากที่สุดหรือแก้ไขให้ดีที่สุด และบรรจุเป้าหมายที่เขาตั้งไว้ ประกอบด้วยสถานการณ์สมมุติ 48 ข้อ แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ แต่ละคำตอบจะแสดงถึงลักษณะผู้นำแบบใดแบบหนึ่ง ลักษณะผู้นำทั้ง 4 แบบ ได้แก่

1. ลักษณะผู้นำแบบเสรีนิยม
2. ลักษณะผู้นำแบบประชานิยม
3. ลักษณะผู้นำแบบอิตินิยมก้าวร้าว
4. ลักษณะผู้นำแบบอิตินิยมยอมตาม

ผู้วิจัยได้ส่งแบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำไปยังนักศึกษาวิทยาลัยครู วิชาเอกพลศึกษา ชั้นปีที่ 4 ภาคปกติ ปีการศึกษา 2527 รวม 8 แห่ง เป็นจำนวน 240 คน ได้รับคืน 204 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85 แยกเป็นชาย 120 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เป็นหญิง 84 คน คิดเป็นร้อยละ 70

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนลักษณะผู้นำของนักศึกษาชายกับหญิง วิเคราะห์ลักษณะผู้นำมากเป็นพิเศษในแบบใดแบบหนึ่งภายในกลุ่ม และลักษณะผู้นำมากเป็นพิเศษในแต่ละแบบโดยใช้ค่าร้อยละ เปรียบ

เทียบลักษณะผู้นำระหว่างนักศึกษาชายกับหญิงโดยใช้ค่า "ที" (t-test) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

ผลการวิจัยปรากฏว่า:

1. ลักษณะผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยครู วิชาเอกพลศึกษา รวมของทุกวิทยาลัย มีลักษณะผู้นำทั้ง 4 แบบ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ลักษณะผู้นำแบบประชาธิปไตยโดยลำดับที่ 1 ลักษณะผู้นำแบบเสรีนิยมลำดับที่ 2 ลักษณะผู้นำแบบอัตนนิยมยอมตามลำดับที่ 3 และลักษณะผู้นำแบบอัตนนิยมก้าวร้าวลำดับที่ 4
2. ลักษณะผู้นำของนักศึกษาชายกับหญิง รวมทุกวิทยาลัยครู ทั้ง 4 แบบ พบว่า จัดลำดับจากมากไปหาน้อยได้ไม่ต่างกันดังนี้ คือ ลักษณะผู้นำแบบประชาธิปไตยโดยลำดับที่ 1 ลักษณะผู้นำแบบเสรีนิยมลำดับที่ 2 ลักษณะผู้นำแบบอัตนนิยมยอมตามลำดับที่ 3 ลักษณะผู้นำแบบอัตนนิยมก้าวร้าวลำดับที่ 4
3. ลักษณะผู้นำนักศึกษาชายกับหญิง ในแต่ละวิทยาลัยครู และรวมทุกวิทยาลัยครู มีลักษณะผู้นำ ทั้ง 4 แบบ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
4. ลักษณะผู้นำมากเป็นพิเศษ มีรวมทั้งสิ้น 109 คน หรือร้อยละ 53.43 เป็นแบบเสรีนิยมมากเป็นพิเศษ 61 คน หรือร้อยละ 29.90 แบบอัตนนิยมก้าวร้าว มากเป็นพิเศษ 44 คน หรือร้อยละ 21.56 แบบอัตนนิยมยอมตามมากเป็นพิเศษ 4 คน หรือร้อยละ 1.96 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยครู วิชาเอกพลศึกษามีลักษณะผู้นำในแบบประชาธิปไตยสูงสุด เป็นลักษณะที่มีการประชุมปรึกษาหารือในการตัดสินใจกระทำการใด ๆ สมาชิกในกลุ่มมีการแสดงความคิดเห็น คำนึงถึงกฎเกณฑ์ของกลุ่มและร่วมมือกันปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับสังคมของไทย เราที่ใช้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่แล้ว ซึ่งเมื่อจบการศึกษาแล้วไปประกอบอาชีพไม่ว่าจะเป็นครู หรือผู้นำชุมชน ก็จะได้ถ่ายทอดลักษณะความเป็นประชาธิปไตยไปสู่เยาวชนหรือนำไปใช้กับคนในชุมชนต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในความเป็นประชาธิปไตยได้ถูกต้องและสมบูรณ์ขึ้นอย่างแท้จริง

และที่นักศึกษามีลักษณะผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงนี้อาจ เนื่องมาจาก การศึกษาในระดับ
อุดมศึกษานี้ มีลักษณะการปกครองตนเอง ซึ่งได้จำลองรูปแบบของการปกครองแบบ
ประชาธิปไตย เช่น มีการเลือกตั้งคณะกรรมการ องค์การนักศึกษา มีสภานักศึกษา ซึ่ง
วิธีการนี้จะ เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสในการแสดงออกอย่างเต็มที่ในขอบเขต
ที่ตนมีอยู่ อันเป็นลักษณะหนึ่งของการสร้าง เสริมลักษณะความเป็นผู้นำในแบบประชาธิปไตย
นอกจากนี้ ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ เกียงไกร ธรรมลักขณา (2525:67)
ที่พบว่า นักศึกษาชายและหญิงของวิทยาลัยพลศึกษา มีลักษณะผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงสุด
และจากการศึกษานี้พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยครู วิชาเอกพลศึกษามีลักษณะผู้นำแบบอิตินิยม
ก้าวร้าวน้อยที่สุดแสดงว่านักศึกษาไม่ชอบใช้วิธีการที่รุนแรงในการตัดสินใจปัญหาหรือแก้ไข
เหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตัวเองเพียงลำพัง โดยไม่ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แต่จะนิยมใน
แบบประชาธิปไตยมากกว่า

การ เปรียบเทียบลักษณะผู้นำ ระหว่างนักศึกษาชายกับนักศึกษาหญิง รวมของทุก
วิทยาลัยครู พบว่า ลักษณะผู้นำแต่ละแบบไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ซึ่ง
อาจเนื่องมาจากนักศึกษาชายและหญิงกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาในชั้นอุดมศึกษาระดับเดียวกัน
อยู่ในหลักสูตรเดียวกัน และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกันร่วมสังคมเดียวกันนั่นเอง
นอกจากนี้ ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สุจินต์ ปรีชาสามารถ (2515:84)
ที่พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีลักษณะผู้นำไม่แตกต่างกัน และอุดม สำอางค์กุล
(2519: 54 - 55) ก็พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีลักษณะความเป็นผู้นำไม่
แตกต่างกัน ซึ่งผู้ศึกษาได้อธิบายว่าน่าจะเป็นเพราะสังคมไทยกำลังตื่นตัวเรื่องสิทธิและ
เสรีภาพที่เท่าเทียมกันของชายและหญิงตามระบอบประชาธิปไตย และสังคมก็เปิดโอกาสให้
ผู้หญิงเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น ในด้านการเมือง การศึกษา เป็นต้น ผลจาก
การเปลี่ยนแปลงของสังคมดังกล่าวนี้ว่ามีอิทธิพลต่อวัยรุ่นหญิงให้ตระหนักถึงสิทธิและความ
เสมอภาคกันระหว่างชายและหญิง จึงทำให้ชายและหญิงมีลักษณะผู้นำในด้านต่าง ๆ ไม่
แตกต่างกัน นอกจากนั้น วรสมบูรณ์ ปึงเมือง (2524: 104 - 105) ก็ได้ทำการศึกษา
เกี่ยวกับบุคลิกภาพของนิสิต นักศึกษาวิชาเอกพลศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และพบว่า
นักศึกษาชายและหญิงในคณะมหาวิทยาลัยมีคะแนนบุคลิกภาพด้านการมีอำนาจเหนือผู้อื่น
(Dominance : Do) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการเป็นผู้นำ

ความมีอำนาจเหนือผู้อื่น มีความพยายาม และเป็นผู้นำทางสังคมไม่แตกต่างกัน โดยผู้ศึกษา ได้อภิปรายว่าอาจเป็นเพราะ บุคลิกภาพด้านนี้เป็นคุณลักษณะที่นักศึกษาริชา เอกพลศึกษาพึงมี คือ การมีลักษณะความเป็นผู้นำ เป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความพยายาม ในการชักจูงผู้อื่น มีความเป็นอิสระและชอบการแข่งขัน นอกจากนั้นผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกรียงไกร ธรรมลักษณ์ (2525: 67) ที่พบว่า นักศึกษาชาย และหญิงของวิทยาลัยพลศึกษา มีลักษณะความเป็นผู้นำทั้ง 4 แบบ คือแบบประชาธิปไตย แบบอิตินิยมยอมตาม แบบเสรีนิยม และแบบอิตินิยมก้าวร้าว ไม่แตกต่างกันและของ อมรพงษ์ สุธรรมรักษ์ (2527:38) พบว่าลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาทั้งชายและหญิง ระดับมหาวิทยาลัย วิชาเอกพลศึกษา ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ให้เหตุผลว่า อาจเนื่องมาจากนักศึกษาริชาและหญิงกลุ่มนี้เป็นนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย จึงน่าจะมีความนิยมทางการศึกษาสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักศึกษาริชาและหญิงเหล่านี้ดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ในการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย มีลักษณะของการปกครองตนเอง ซึ่งได้จำลองรูปแบบของการปกครองแบบประชาธิปไตย เช่น มีการเลือกตั้งคณะกรรมการองค์การนิสิต สภานิสิต ซึ่งวิธีการนี้จะเป็นวิธีการที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสในการแสดงออกอย่างเต็มที่ในขอบเขตที่ตนมีอยู่ อันเป็นลักษณะหนึ่งของการสร้างเสริมลักษณะความเป็นผู้นำ

นอกจากผลการวิจัย พบว่านักศึกษาริชาวิทยาลัยครู วิชาเอกพลศึกษา ทั้งชายและหญิงมีลักษณะผู้นำทั้ง 4 แบบไม่แตกต่างกันแล้วยังพบว่าสามารถจัดเรียงลำดับลักษณะผู้นำจากมากไปหาน้อยได้ไม่ต่างกัน ดังนี้คือ ลักษณะผู้นำแบบประชาธิปไตยลำดับที่ 1 ลักษณะผู้นำแบบเสรีนิยมลำดับที่ 2 ลักษณะผู้นำแบบอิตินิยมยอมตามลำดับที่ 3 ลักษณะผู้นำแบบอิตินิยมก้าวร้าวลำดับที่ 4 ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เกรียงไกร ธรรมลักษณ์ (2525: 67) ที่พบว่าลักษณะผู้นำของนักศึกษาริชาวิทยาลัยพลศึกษานั้นแบบประชาธิปไตยสูงสุด และอิตินิยมก้าวร้าวต่ำสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าสภาพสังคม แนวความคิดต่าง ๆ และการตื่นตัวในสิทธิและความเสมอภาค การมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและการยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่น สิ่งเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อการคิดพิจารณาปัญหาต่าง ๆ นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับตัวและพัฒนาตัวเองขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะลักษณะผู้นำแบบประชาธิปไตย เพราะเป็นสภาพแวดล้อมของสังคมในปัจจุบันอยู่แล้ว จึง

จึงพบว่าลักษณะแบบประชาธิปไตยนั้นมีมากที่สุด และไม่นิยมใช้วิธีการที่คิดคนเดียว ตัดสินใจคนเดียวทั้งหมดอีกต่อไป จึงเห็นว่า ลักษณะแบบอัตนนิยมก้าวร้าวมีน้อยที่สุด

ผลการวิจัยพบว่าลักษณะผู้นำมากเป็นพิเศษในแบบใดแบบหนึ่ง มีรวมทั้งสิ้น 109 คน คิดเป็นร้อยละ 53.43 เป็นแบบเสรีนิยมมากเป็นพิเศษ 61 คน หรือร้อยละ 29.90 แบบอัตนนิยมยอมตามมากเป็นพิเศษ 4 คน หรือร้อยละ 1.96 และแบบอัตนนิยมก้าวร้าวมากเป็นพิเศษ 44 คนหรือร้อยละ 21.56 ของนักศึกษาทั้งหมดและลักษณะผู้นำมากเป็นพิเศษในแต่ละแบบของนักศึกษาชายกับนักศึกษาหญิงมีจำนวนใกล้เคียงกันมาก ซึ่งถือว่าไม่ต่างกัน จึงสรุปได้ว่าเพศไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับลักษณะผู้นำ ดังเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า สังคมในปัจจุบัน ได้ให้สิทธิในการเรียน การทำงานของผู้หญิงมากขึ้น ดังนั้นจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้มีการศึกษาอยู่ในระดับเดียวกับผู้ชาย และสังคมก็ยอมรับความสามารถของผู้หญิงในหลาย ๆ ด้าน เช่นกัน ดังนั้นจึงทำให้หญิงและชายมีความคิดในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ คล้ายคลึงกันได้ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้แตกต่างไปจากการวิจัยของ กัลยา คุนุนพงศ์ (2518: 98) ที่ทำการศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาริทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร และพบว่า นักศึกษามีลักษณะความเป็นผู้นำรุนแรงไปทางใด ขึ้นอยู่กับเพศ เพศชาย เป็นอัตนนิยมยอมตามรุนแรงมากกว่าหญิง แสดงว่านักศึกษาชายเมื่ออยู่ในฐานะผู้นำ จะมีการตัดสินใจเป็นของตนเอง ไม่คำนึงว่าสมาชิกในกลุ่มจะเห็นด้วยหรือไม่ และการตัดสินใจของนักศึกษาชายจะใช้การของคำปรึกษา คำแนะนำจากบุคคลนอกกลุ่มที่ตนเคารพนับถือหรือผู้รู้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้เหตุผลว่า อาจเป็นเพราะว่าเมื่อนักศึกษาชายอยู่ในฐานะผู้นำ คิดว่าตนเองต้องอยู่เหนือบุคคลในกลุ่มอยู่แล้วจึงได้เป็นผู้นำ การปรึกษาหารือในกลุ่มจึงไม่มีประโยชน์อันใด การปรึกษาหารือผู้ที่มีความสามารถเหนือกว่าตนมีประโยชน์มากกว่า ส่วนการวิจัยของเกรียงไกร ธรรมลักษณะ (2525:68) ไม่สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้คือ พบว่าลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษากลุ่มรุนแรงมีความเกี่ยวข้องกับเพศด้วย นักศึกษาชายมีลักษณะความเป็นผู้นำแบบอัตนนิยมก้าวร้าวรุนแรงมากกว่านักศึกษาหญิง และนักศึกษาหญิงมีลักษณะความเป็นผู้นำแบบเสรีนิยมรุนแรงมากกว่านักศึกษาชาย ทั้งนี้ผู้วิจัยให้เหตุผลว่า อาจเนื่องมาจากนักศึกษาชายที่มีความเชื่อมั่นในตนเองในการตัดสินใจ การกระทำการใด ๆ ด้วยตนเอง คืออำนาจเป็นใหญ่ แสดงออกในทางก้าวร้าวและจะวางแผนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้ใด

ส่วนนักศึกษาหญิง เมื่อ เป็นผู้นำ จะให้สมาชิกในกลุ่มมีอิสระอย่างกว้างขวาง การตัดสินใจขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ผู้นำมีอิทธิพลชักจูงสมาชิกได้น้อย สมาชิกแต่ละคนทำงานตามความพอใจของตนเอง ไม่คำนึงถึงกฎระเบียบใด ๆ

ความแตกต่างระหว่างลักษณะผู้นำมาก เป็นพิเศษในแบบใดแบบหนึ่งของผู้วิจัย และผลงานของผู้วิจัยอื่น ๆ อาจมีเหตุผลดังนี้ คือ ลักษณะแบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำ (The Leadership Ability Evaluation) นี้เป็นการสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้ตอบ เลือกคำตอบที่จะทำให้เขามีอิทธิพลมากที่สุดหรือแก้ไขปัญหาได้ดีที่สุดในสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งสถานการณ์ที่สร้างขึ้นก็เป็นเหตุการณ์โดยทั่วไป ความแตกต่างในการตัดสินใจ อาจเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม ประสบการณ์ ที่ต่างกันออกไป การเลือกลักษณะผู้นำก็มีด้วยกันทุกแบบครบทั้ง 4 แบบ เพราะว่า ผู้นำจะมีประสิทธิภาพก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (ธรรมรส โชติบุญชร 2519 : 161) ซึ่งทุกคนย่อมมีสิทธิเลือกได้ว่า ผู้นำแบบใดจึงจะเหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ ดังเช่น กัลยา ตะนูนพงศ์ (2518 : 98) ได้กล่าวถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของนักศึกษาว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีการตัดสินใจแบบประชานิยม ในปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา มีเพียงบางสถานการณ์เท่านั้นที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้การตัดสินใจแบบเสรีนิยม หรืออัตนิยมยอมตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวนักศึกษาหรือสิ่งที่เคยเรียนรู้มาก่อน เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการแนะแนวการศึกษา อาชีพ การปรับตัวในหมู่เพื่อนนักเรียน ระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน นักศึกษามากกว่าร้อยละ 50 จะตัดสินใจโดยใช้วิธีประชานิยม ส่วนสถานการณ์ที่นักศึกษายังไม่มีประสบการณ์หรือยังไกลตัว เช่น การเลื่อนชั้น ตำแหน่ง นักศึกษามากกว่าร้อยละ 50 ใช้วิธีการอัตนิยมยอมตาม สำหรับบางปัญหา นักศึกษาใช้การตัดสินใจแบบเสรีนิยม คือไม่สนใจหรือปล่อยให้ผู้อื่นทำตามความพอใจ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของตัวเอง ปัญหาที่มักจะมีเกี่ยวกับผลประโยชน์ของบุคคลอื่น หรือปัญหาที่ก่อให้เกิดโทษแก่ผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมของลักษณะผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยครู วิชาเอกพลศึกษา ชั้นปีที่ 4 มีลักษณะผู้นำในแบบประชาธิปไตยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การจัดเนื้อหาวิชา รูปแบบการเรียนการสอน กิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษามีความเป็นประชาธิปไตย และสอดคล้องกับระบอบการปกครองของประเทศในปัจจุบัน และควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือหน้าที่ยการทำงานหลังจากจบการศึกษาไปแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นครูหรือผู้นำชุมชน ต่างก็จะมีผลดีต่อส่วนรวม และสังคมในระบอบประชาธิปไตยของเราก็คงเป็นอยู่

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะผู้นำของผู้สอนนักศึกษาวิทยาลัยครู วิชาเอกพลศึกษาในวิทยาลัยครู ว่าลักษณะผู้นำของผู้สอนกับลักษณะผู้นำของนักศึกษา เป็นไปในแนวทางเดียวกับที่ผู้วิจัยศึกษาไว้หรือไม่ เพื่อจะได้ทราบว่าผู้สอนมีอิทธิพลต่อลักษณะผู้นำของนักศึกษาหรือไม่ ถ้าไม่สอดคล้องกัน ควรจะได้มีการศึกษาถึงองค์ประกอบที่จะส่งเสริมให้ผู้สอนมีลักษณะผู้นำแบบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะผู้นำของนิสิต นักศึกษาวิชาเอกพลศึกษาที่ต่างสถาบัน ที่ใช้หลักสูตรต่างกันหรือกับวิชาเอกสาขาอื่น ๆ ในสถาบันผลิตครู
2. ควรมีการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางกายกับลักษณะความเป็นผู้นำ ของนักศึกษาวินาศเอกพลศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ หรือนักศึกษาวินาศเอกอื่น ๆ และอาจทำในหลาย ๆ ระดับการศึกษา
3. ควรมีการสร้างแบบสอบถามลักษณะความเป็นผู้นำที่สามารถนำมาใช้ได้เหมาะสมกับนักเรียน นิสิต นักศึกษา ในระดับต่าง ๆ ในประเทศไทยโดยเฉพาะ
4. ควรมีการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความเป็นผู้นำกับสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของนักศึกษา วิชาเอกพลศึกษา ในสถาบันต่าง ๆ
5. ควรมีการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางกายกับลักษณะความเป็นผู้นำของครู หรืออาจารย์ในสถาบันต่าง ๆ